

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. septembra 1895.

Politiški oddelek.

Novodobni Bileam.

Naša katoliška stranka je predzadnjo nedeljo imela shod v Vipavi. Na tem shodu je govoril gosp. deželni poslanec Ign. Žitnik in najprej dolgo razpravljal o koaliciji in svojo stranko opravičeval v tej zadevi. Posebnega ni povedal. Kako je bil v zadregi za argumente, je pač vidno iz tega, da je kot zasluge koalicije proglasil osnovo kranjske in celjske gimnazije in pa dovolitev slovenske ljudske šole v Gorici. Hujše pač ni še nikdo mogel koalicije obsoditi, kakor jo je s tem gosp. Žitnik. Dobro je znano, da je minister Madejski se izjavil, da je osnovo gimnazij v Kranji in Celji prevzela vlada še od prejšnje vlade, da bi torej ta dva zavoda se bila osnovala tudi brez koalicije. Slovensko gimnazijo v Celji bi bili dobili že jedno leto poprej. Slovensko ljudsko šolo v Gorici so pa morali priboriti si Slovenci po dotičnih uradnih inštancah. Vlada jo je naposled morala dovoliti, če morda ni hotela imeti še blamaže pred upravnim sodiščem. Za to šolo se pa tudi niso poganjali poslanci v koaliciji, temveč bolj oni zunaj koalicije, grof Alfred Coronini in dr. Gregorčič. Ker pa ta stvar ni nobena parlamentarna pridobitev, tudi o zaslugah kakih poslancev ni dosti moč govoriti.

Če je g. Žitnik take stvari moral računati v korist koaliciji, potem je obsojena koalicija in pa ž njo tista slovenska stranka, ki jo je podpirala. Sedaj, ko je gosp. Žitnik jej dal tako sijajno spričevalo nezaupanja, je pač preveč zgubljeni še kaj besed.

Govoril je pa gosp. deželni poslanec nadalje tudi o gospodarskem vprašanji. Izrekel se je za osnovo kmetskih domov, organizacijo kmetkega stanu, kakor jo je predlagal grof Falkenhayn, da se razbremeni naposled kmetko posestvo. Vse to je prav lepo in mi podpišemo z obema rokama. In gosp. Žitnik, če se potruji kedaj ogledati nazaj, za kaj se je poganjala narodna stranka, ko je bil

on še v semenišči in pa potem kaplan v Št. Jarneji, prepričal se bode, da je narodna stranka se za vse to že brigala. Zatorej lahko rečemo, da je gosp. Žitnik s tem izrekel narodni stranki ravno tako sijajno spričevalo zaupanja, kakor je poprej obsodil svojo stranko govoreč o koaliciji.

Sicer je pa s tem ob jednom svoji stranki priložil novo kľofuto. Vsakdo ve, da je baš s koalicijo bila se onemogočila ona gospodarska reforma, za katero se je gosp. Žitnik ogreval. Mi le želimo, da bi gosp. Žitnik imel pogum, da bode povedal svojim katoliškim tovarišem, kateri so tudi državni poslanci, kar jim gre, da so take stvari preprečili.

Ker pa ne maramo tudi nikomur delati krivice, povemo, da je gospod Žitnik se nadalje tudi izrekel za deželno zavarovalnico. Da smo odkritosrčni, moramo reči, da se v tem vprašanji vsa narodna stranka ni povse strinjala. Večji del je bil za tako zavarovalnico, nekateri posamičniki so pa imeli pomislke proti njej. Kar se tiče našega lista, smo v tem oziru na strani gosp. Žitnika, a vendar mislimo, da bode treba previdnosti, ko se bode sklepal v državnem zboru dotični zakon, da Slovenci ne pridemo v škodo. Omeniti je pa treba, da tudi ideja o taki zavarovalnici se ni rodila v krogih naše katoliške stranke. Zagovarjal jo je pa posebno g. Šuklje, ki tudi pri naši katoliški stranki ni v milosti.

Večina levičarjev je bila vedno zoper podeželenje zavarovalnic in zato se moramo čuditi, da je Žitnikova stranka se bila na Dunaji zavezala z levičarji, če ima kaj tacega v svojem programu. Pot do kaj tacega ne pelje todi, koder so hodili Žitnikovi pristaši na Dunaji, prej bi prišli do svojega smotra po potu, kodar je hodila narodna stranka. Zato tudi ta točka Žitnikovega govora se ne more smatrati za noben slavospev katoliški stranki.

Grozno se je gospod Žitnik znosil nad židovskim liberalizmom. Državo je spravil v dolgove, kmetu izpodkopuje blagostanje. In vse to, kar je g. Žitnik povedal, je do pičice res. In le želeti je, da se s tem nemškim

židovskim liberalizmom do zadnjega kota pomedu v Avstriji. Grof Taaffe je bil že vzel v roke metljo, da to stori in mislimo, da je g. Žitniku žal, da se to delo Taaffeju ni posrečilo. In za to smo preverjeni, da iz vsega srca obsoja tiste, ki so Taaffeju to delo onemogočili. Čudimo se, da on sploh še ostaja v družčini ljudi, ki so svoje moči posvetili, da temu škodljivemu nemškemu liberalizmu podaljšajo življenje.

Narodna stranka je bila pač grofu Taaffeju pripravljena pomagati po svojih močeh pri tem delu, le naši katoliški stranki ni to ugajalo. Zato moramo reči, da je tudi ta del Žitnikovega govora bil le priznanje, da je politika narodne stranke bila prava, in obsodba politike naše katoliške stranke, ki je svoje moči porabila torej v škodo vsem srednjim stanovom, zlasti pa v škodo našemu kmetu.

Iz vsega povedanega je vidno, da je vendar politika narodne stranke le dobra, drugače bi pač baš vsega tega, kar narodna stranka zagovarja gospod Žitnik ne bil za dobro spoznal, obsojal pa tistega, kar je njega stranka storila. Samo to bi želeli, da bi gospod Žitnik drugi pot bil malo jasnejši, da poslušalci ne bodo morda skleпали, da se te dobre politike njegova stranka drži, narodna pa nasprotno, ker to ni v interesu resnice. Toľiko jasnosti je treba, da bomo vedeli, koga novodobni Bileam (Žitnik) blagoslavja in koga preklinja.

Sicer je pa g. Žitnik bil na shodu tudi dovtipen. Pravil je, da je v „Slovenca“ nekdo pred leti utihotapil članek, v katerem je napadal družbo sv. Cirila in Metoda in potem dotični članek zatajil v „Soči“ in „Novicah“. To je pa že strašno in posebno, ker so menda Slovenčevi uredniki to še le sedaj, čez leta namreč izvedeli, kajti sicer bi bili gotovo precej obsodili tisti članek in vsemu svetu povedali, da ne puste v svojem organu grditi to za slovenski narod prezaslužno družbo. Poglejte, najhuje je pa to, da so ljudje toľiko hudobni, da oporekanju, ki pride čez nekaj let, več verjeti ne marajo in so prepričani, da so se gospodje morali pač popolnoma strinjati s članki, ki so jih v tej stvari priobčili, drugače bi bili poprej pojasnili, kako je stvar.

Če tudi je zgodba o utihotapljenji članka tako neverjetna, da jo še na shodu ni nobeden verjel; vendar je nas to jako razveselilo, ker je to znamenje, da gospodje obžalujejo pisanje proti tej družbi. Kar se pa našega lista tiče, pa povemo, da se gosp. Žitnik moti, ali pa morda našega lista v Rim ni dobival, če domneva, da smo mi glede družbe njega stranko grajali le povodom kacega članka v „Slovenca“. Povod so bili dogodki na katoliškem shodu in pa resolucija na tem shodu, po kateri se je družbin denar hotel porablјati za osnovo katoliškega učiteljskega v Ljubljani, torej odtegovati namenu, slovensko deco ob narodni meji varovati potujčenja. Obsojali smo nadalje, da se je hotelo družbo podrediti škofom, ker se bojimo, da bi kak našemu narodu nenaklonjen škof ne oviral njenega delovanja. O tem se je vsa dotična polemika sukala, ne pa okrog kacega „Slo-

venčevega“ članka, ki bi bil utegnil biti kaj v zvezi s to stvarjo, morda v toľiko, da bi bil postopanje katoliške stranke na omenjenem shodu opiral, ne pa bil glavni povod. Seveda na vse take članke smo pa odgovorili. Kdo je pisal „Slovenčeve“ članke, ne vemo, in nas tudi nič ne briga, mi se držimo stvari, osebe so pa nam postranska stvar. Za članke, ki jih priobčimo smo odgovorni in nikdar se ne sklicujemo, da jih kdo utihotapi. Ko bi se pa le kako utihotapljenje prigodilo in bi se ne vjemali, bi pa precej v prvi ali drugi številki že pojasnili vso stvar. Kar pa „Slovenec“ tega tedaj ni storil, mu ne verjamemo, naj gosp. Žitnik tudi to ganljivo dogodbo, na desetih shodih pripoveduje.

Iz vsega se le vidi, da je tudi v tem oziru narodna stranka imela prav, ko je tako vedno za družbo, dočim katoliška stranka prihaja do prepričanja, da njeno tedanje postopanje ni bilo pravo in to si hočemo zapomniti in to je nam v zadoščenje za vse brce, ki smo jih prestali braneč dobro stvar.

Politični pregled.

Verska šola. — Mnogi katoliški krogi so se nadejali, da se pogladi pot verski šoli, ako na Dunaji zmagajo protisemitje. Nam se to ni zdelo povse verojetno, kajti protisemitje so le zaradi tega kazali se vneta katolike, da jih je podpirala duhovščina. V volilnem oklic, za drugi razred pa že povedo, da niso za versko šolo, temveč zahtevajo samo, da se otroci ločijo v šoli po veroizpovedanji. Še odločneje pa to naglašajo po svojem glavnem glasilu „Deutsches Volksblatt“, ki naravnost zavrača vsako misel, kakor bi protisemitje se vjemali v tem oziru s klerikalci in odločno naglašajo, da ne smejo učitelji priti v nobeno večjo odvisnost, kot so sedaj. Konservativni listi so že precej nevoljni s protisemiti in bolj ali manj kažejo to svojo nevoljo. Dolgo so mislili, da bodo protisemitizem izkoristili v svoje namene, a sedaj se pa kaže, da se to ne bode dalo. Kmalu se bode pokazalo, da v verskem oziru ni razlika mej liberalci in krščanskimi socijalisti tako velika, kakor bi kdo mislil.

Volitve na Dunaji. — V ponedeljek je na Dunaji volil drugi razred za občinski zastop. Voljenih je 32 protisemitov in 14 liberalcev. Agitacija je bila jako živahna, večina je v nekaterih krajih jako nezatna. Liberalci so zgubili osem mandatov in je zatorej protiliberalna večina v mestnem zboru že zagotovljena. Protisemitje bi pa bili dosegli še večje vspehe, da so šli vsi uradniki volit. Nekaterim se je zdelo umestnejše volitve se vzdržati, ker slutijo, da Badeni ne bode naklonjen protisemitom. — Liberalci po svojih listih pozivljajo vlado, naj še jedenkrat razpusti mestni zastop in jim pripomore do večine, ker je redno občinsko gospodarstvo v veliki nevarnosti, ako dobe občinsko upravo protisemitje v roko. Strašijo, da tuji trgovci ne bodo več hoteli prihajati na Dunaj. Seveda ni gotovo, da bi grof Badeni na vse take klice liberalcev se oziral. Do razpusta mestnega zbora bode prišlo samo, ako bi se pokazalo, da bi se nova večina ne mogla sporazumeti o volitvi župana. Splošno se sodi, da bode izid občinskih volitev vplival tudi na občni politični položaj v naši državi.

Volitve v Galiciji. — Deputacija galiških kmetov je prišla na Dunaj, se pritožiti proti samovoljnostim pri volitvah v Galiciji. Deputacija bi bila imela rada, da bi jo vsprejel vodja notranjega ministerstva, a ta je vsprejeti ni hotel, temveč je naročil sekcijemsku načelniku, naj je vsprejme. Sekcijski